

este oare necesară intervenția instanțelor normative în procesul de evoluție a limbii, prin instituirea și apărarea unei norme?

Starea actuală a limbii române, inclusiv în unele variante așa-numite literare, cum este, spre exemplu, limba utilizată în mass-media, oferă în sine un răspuns” (p. 208).

În ultima parte a cărții sunt inserate cinci studii, din care se desprind aspecte și idei utile în cunoașterea caracteristicilor stilurilor românei literare vechi și moderne, precum: constituirea unor variante specifice comunicării științifice înainte de sfârșitul secolului al XVIII-lea; apariția unor elemente individualizatoare pentru scrisul beletristic vechi, ilustrat de mari autori, precum Dosoftei și Dimitrie Cantemir (licențe în rima *Psaltirii în versuri*; modele stilistice de origine folclorică în *Istoria ieroglifică*); utilizarea cu intenție marcat stilistică a unor fapte de limbă veche în cadrul limbajului poetic eminescian (p. 211–298).

Lucrarea se încheie cu un *Indice de autori* (p. 299–304) și un *Indice de cuvinte* (p. 305–331), util pentru aflarea promptă a termenului vizat sau a formelor sub care a fost folosit.

Prin aspectele evidențiate și prin altele multe rămase să fie descoperite de cititori, cartea își găsește utilitatea, iar autorul ei, profesorul Gheorghe Chivu, prin interesul statornic manifestat pentru stările evolutive ale limbii române literare, se dovedește reprezentant, în țara noastră, a uneia dintre marile tendințe ale lingvisticii romanice contemporane, studiul limbii în conceptualitatea sincronie-diacronie. Ca urmare, lucrarea, în ansamblul ei, are nu numai un scop științific și cultural, ci și unul practic, didactic.

NICOLAE FELECAN

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca,

Centrul Universitar Nord Baia Mare.

Facultatea de Litere

nicufelean@yahoo.com

MIHAIL HARBUZARU, DRAGOȘ ȘESAN, *Catalogul manuscriselor Mănăstirii Sinaia*, București, Editura Basilica, 2017, 303 p.

Lucrare realizată prin pasiunea bibliofilă a protos. Mihail Harbuzaru și a conf. univ. dr. Dragoș Șesan, *Catalogul manuscriselor Mănăstirii Sinaia* vine să aducă la cunoștința unui public larg patrimoniul deosebit de prețios al Mănăstirii Sinaia.

Volumul debutează cu o amplă *Introducere* (p. 5–23) semnată de protos. Mihail Harbuzaru, în care, pe lângă prezentarea modului de descriere a manuscriselor, avem și confesiunea acestuia referitoare la începuturile apropierei sale de manuscrisele psaltice conservate la Mănăstirea Sinaia (p. 5–6).

Catalogul însumează un număr de 64 de manuscrise (41 românești, 8 românești-grecești, 3 greco-românești, 4 grecești, 1 greco-ebraic, 1 slavon și 6 manuscrise românești coligate), ce acoperă o variată paletă stilistică:

◆ manuscrise psaltice: cca 20 de copii, însă și câteva originale, „foarte multe din partiturile cuprinse în aceste manuscrise nu au fost publicate niciodată” (p. 19), dintre care reținem aici manuscrisele lui George Ucenescu¹, unele dintre acestea elaborate sub coordonarea lui Anton Pann (*Ms. rom.-gr. nr. 41, 44; Ms. gr.-rom. nr. 42, 43*);

¹ Prof. univ. dr. Constantin Catrina și ieromonah dr. Mihail Harbuzaru îi consacără lui George Ucenescu o lucrare monografică, intitulată *Protopsaltul George Ucenescu* (București, Editura Basilica, 2014), aducând în prim-plan, pe de o parte, dimensiunea personalității acestuia – protopsalt, copist și compozitor – și, pe de altă parte, opera sa rămasă în manuscris și conservată atât în Biblioteca Mănăstirii Sinaia, cât și în Biblioteca de la Sf. Munte Athos.

◆ manuscrise ale unor cursuri universitare sau școlare: de exemplu, cursuri universitare de teologie (*Ms. rom. nr. 2, 3, 4, 5* etc.);

◆ manuscrise ale unor cronografe și letopisețe: *Ms. rom. nr. 1*, un cronograf ce este o „traducere și sinteză a primelor VIII volume din *Annales Ecclesiastici* [...] ale cardinalului italian Cesare Baronio” (p. 26), realizat de Radu Duma din Brașov, sau *Ms. rom. nr. 12* (p. 54–56), un miscelaneu, ce cuprinde și *Istoria pentru surparea sfintei cetăți a Ierusalimului*;

◆ manuscrisele de literatură monahală: *Învățăturile a celui dintre sfinți părintelui nostru Theodor Studitul* (*Ms. rom. nr. 144* B.A.R., *502* B.A.R., *2143* B.A.R.), miscelaneu de literatură monahală (*Ms. rom. nr. 489* B.A.R.);

◆ manuscrise ale cărților populare (și religioase): *Albina, carea iaste făcută de Antonie Călugărul* (*Ms. rom. nr. 9*, miscelaneu; *Ms. rom. nr. 1330* B.A.R.), *Viața a prea cuvioșilor părinților noștri lui Varlaam și Iosaf* (*Ms. rom. nr. 12*, miscelaneu), *Gromovnicul al lui Ieraclie Cetitoriul de stele* (*Ms. rom. nr. 32*, miscelaneu) ș.a.

◆ manuscrisul unei *Gramatici a limbii ebraice* realizat de Neofit Nicolaidis (*Ms. gr.-ebr. nr. 56*);

◆ cel mai vechi manuscris cunoscut al capodoperei lui Antim Ivireanul, *Didahiile* (*Ms. rom. nr. 3460* B.A.R.). Și lista poate continua.

Descrierea codicologică este realizată uniform prin respectarea a șase elemente: data, titlul, descrierea detaliată a conținutului, diversele însemnări, cota și descrierea generală. Așa cum se poate constata la simpla parcurgere a inventarului de manuscrise, contribuția autorilor *Catalogului* este absolut notabilă. Pe lângă faptul că reușesc să propună datări, să atribuie proprietatea unor compoziții considerate anonime, autorii corectează și o serie de confuzii generate de identitatea de nume: „Petru Lampadarie, trecut uneori Petru Peloponisiul; Grigorie Protopsaltul, numit și Grigorie Lampadarie; Dionisie Fotino, numit și Moraitul sau Peloponisiul”.

Pe lângă manuscrisele conservate în biblioteca Mănăstirii Sinaia, cei doi autori au ales să introducă, sub formă de anexă, și cele 23 de manuscrise oferite de-a lungul timpului Bibliotecii Academiei Române, manuscrise deosebit de valoroase, o parte dintre acestea amintite anterior.

Volumul mai conține un *Glosar* de termeni muzicali (p. 277–281), *Lista stareților Mănăstirii Sinaia* (p. 282), un *Indice* de autori, copiști, muzicieni și compoziții, un indice toponimic, de persoane și instituții (p. 283–298), respectiv o *Bibliografie* (p. 299–301).

Încheiem această prezentare prin a sublinia încă o dată meritul protos. Mihail Harbuzaru și al conf. univ. dr. Dragoș Șesan de a pune în circulație și la îndemâna unui public larg, prin acest catalog de manuscrise, „o frumoasă bibliotecă monahală” (p. 23) ce îmbogățește și valorifică indiscutabil patrimoniul cultural românesc.

MARIA ALDEA
Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
aldea_maria@yahoo.com

ALINA-VIORELA PRELIPCEAN, *Verba Dicendi în limbile română și spaniolă: privire comparată*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015, 407 p.

Prin lucrarea pe care o propune, rezultat al unei cercetări doctorale, Alina-Viorela Prelipcean aduce în atenția publicului avizat o categorie aparte a clasei gramaticale a verbului, și anume cea a verbelor *dicendi*, așa cum se prezintă acestea în limbile română și spaniolă. Obiectivul științific curajos pe care autoarea îl asumă de la început, și anume de a umple un gol în literatura de specialitate